

1. Skødshoved Havn og Pakhus

Andelstiden 1860-1915 var en revolution på Mols. Lokale bønder skabte mejerier, brugsforeninger, sognesparrekasser, skovplantningsforeninger, møller og bageri, forsamlingshuse – og Århusbugtens

Dampskibsselskab med fem anløbs-moler og pakhus (Kongsgårde Helgenæs, Særbækhuset Begtrup, Nappedam, Knebelbro – og her på Skødshoved Havn, ca. 1903). Projektet var dog så dyrt, at bønderne gik i kompagniskab med Århus-købmændene, bl.a. Hans Broge. Tre dampskibe, bygget i Kiel, stod for besejlingen.

2. Parcelgårdens mange småhytter

Den sydøstlige stisløjfe går forbi et pudsigt hyttelandskab. Et landmandspar, Niels og Anne, drev fra 1949 Parcelgården i forpagtning fra Isgård Gods. Da de ikke kunne optage lån til bygninger på lejet jord, byggede Niels efterhånden 13 småskure af forhåndenværende materialer til hvert behov: bilgarage, traktorgarage, brændeskur, brugstømmer osv. Til tagdækningen brugte han især halm og sluttede af med hønsenet. Billigt, praktisk og helt anderledes.

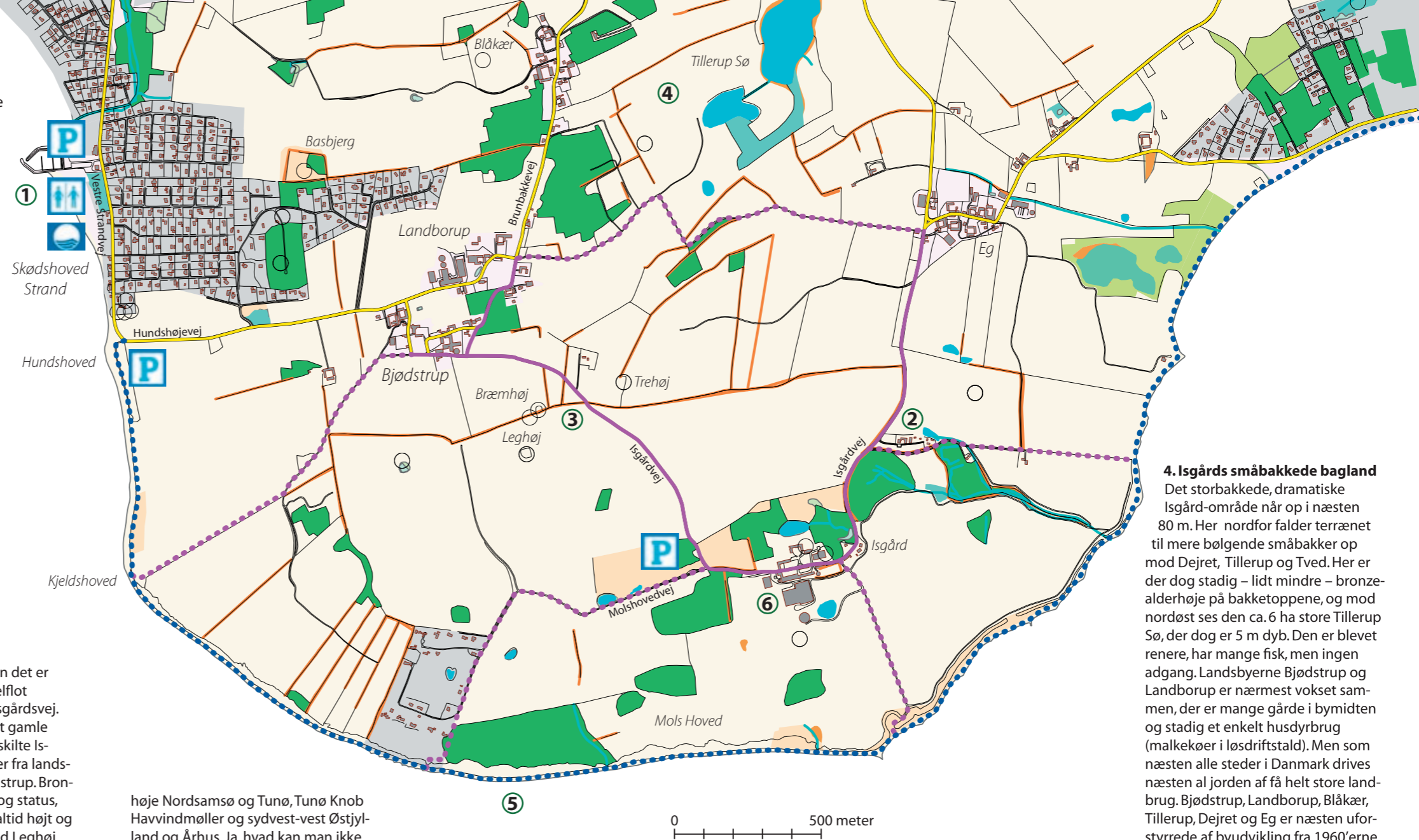
I 1970'erne boede der også hippier herude i nogle af de billige landarbejderboliger, men hytterne er altså en del af et forpagterlandbrug og ikke en lokal Thylejr. Alle husene på godsets jorder har været til godsets til landarbejdere og forvaltere. Det samme ses bl.a. ved Kalø og Rugaard Gods.

- Landsby
- Sommerhusområde
- Skov
- Sø eller vandløb
- Eng
- Vådområde
- Overdrev
- Mose
- Vej
- Sti eller markvej
- Vej (med biler)
- Strandrute
- Dige
- Fortidsminde
- Toilet
- Info og udstilling
- Parkering
- Blå Flag-strand

3. På Verdens Tag

Vel er dette ikke Tibet, men det er næsten svimlende himmelflot kompasset rundt her på Isgårdsvej. Mod nord strækker sig det gamle fredede digehegn, der adskilte Isgårds skattefrie godsjorder fra landsbyerlaugene Eg og Bjødstrup. Bronzealderen var fuld af pral og status, og deres gravhøje ligger altid højt og prangende – også her med Leghøj, Bræmhøj og Trehøj (79 m). Mod øst udsigt til Ebeltoft, mod sydøst til Begtrup Vig og Helgenæs, mod syd det

høje Nordsamsø og Tunø, Tunø Knob Havvindmøller og sydvest-vest Østjylland og Århus. Ja, hvad kan man ikke se. Mens hegnene er fulde af småfugle, er de åbne marker sanglærkeland februar-september.

4. Isgårds småbakkede bagland

Det storbakkede, dramatiske Isgård-område når op i næsten 80 m. Her nordfor falder terrænet til mere bølgende småbakker op mod Dejret, Tillerup og Tved. Her er der dog stadig – lidt mindre – bronzealderhøje på bakketoppene, og mod nordøst ses den ca. 6 ha store Tillerup Sø, der dog er 5 m dyb. Den er blevet renere, har mange fisk, men ingen adgang. Landsbyerne Bjødstrup og Landborup er nærmest vokset sammen, der er mange gårde i bymidten og stadig et enkelt husdyrbrug (malkekøer i løsdriftstald). Men som næsten alle steder i Danmark drives næsten al jorden af få helt store landbrug. Bjødstrup, Landborup, Blåvær, Tillerup, Dejret og Eg er næsten uforstyrrede af byudvikling fra 1960'erne og frem. Kun Tved har fået parcelhuskvarter og beholdt de butikker, som selv de mindste landsbyer havde.

Paketskibet »Mols« på vej mod Skødshoved en sommerdag i 1904

Gravhøjen Bræmhøj, det fredede herregårdsdige og i baggrunden Århus Havn

Mols Hoved

Stjerne ved Isgård

Lidt praktiske oplysninger

Stjerne er indbyrdes forbundne, og afhængig af startsted og rutevalg kan der foretages rundture fra 3,5 til 10 km. Inde i land går stjerne mest på god bund – på mark-, grus- og små asfaltveje. Strækningerne langs stranden kan derimod være ujævne og anstrengende, i løst sand eller på sten, som kan være uegnet for barnevogne og gangbesværede. Ved højvande kan det lejlighedsvis på korte strækninger være svært at passere uden støvler.

Parkeringsforhold

Gæster i bil bedes benytte en af de tre parkeringspladser på:

- Skødshoved Havn
- Naturstyrelsens strandareal, Hundshøjevej/Vestre Strandvej
- Isgårdsvej ca. 500 m vest for Isgård Gods.

Parkering i vejrabatten kan være til gene for lodsejerne når der bl.a. anvendes store landbrugsmaskiner.

Tekstforfatter: Naturvejleder Jens Reddersen
Kort og illustration: Kulturhistorie & Landskab

Stinetet

Dele af stierne går på offentlig vej og privat fællesvej (Molshovedvej). Her har man lov til at cykle, men ingen af stisløjferne er cykelruter hele vejen. Alle stiforløb går igennem eller tæt forbi private marker og ejendomme. Tag hensyn ved passage og ophold og undgå at efterlade affald.

Lodsejerne accepterer hund – i snor! På stranden skal hunde holdes i snor* 1. april -30. september af hensyn til andre gæster og af hensyn til ynglefugle med æg og unger i jordreder (strandkade, stor præstekrave, sanglærke, vibe, edderfugl, havterne).

*Dog ikke under badning

5. Klinterne på Mols Hoved

Hele sydkysten bærer præg af havets gnaven, men flottest ved Mols Hoved, hvor skredene kan være over 35 m høje. I blæsevej og ved højvande æder bølgerne af kysten, og mens store sten bliver liggende ved skræntfoden, flyttes det lettere grus, sand og ler langs kysten, især indad i Kalø Vig. Her lægger det sig i læ bag Skødshoved*. I nye skred ses både blandede sand- og stenlag (moræne fra ældre isfremstød), lagdelte lag af lejret af smeltevand foran en gletsjer, ensartet hvidt smeltevandssand og enkelte seje lerlag fra forsvundne stillestående issøer. Oprindeligt har lagene ligget vandret, men for 12.000 år siden stod en gletsjerfront og skubbede på her, så meget, at de vandrette lag blev foldet eller overskudt. Sommerhusudbygningen (oven for trappen) blev standset med en fredning i 1977.

Føroven i klinterne ses mange steder ynglehuller fra den brunlige digesvale.

* Prøv stien »Sporet ved Skødshoved«

6. Isgård

Godset Isgård er over 800 år gammelt. Det hørte allerede i Valdemar Sejrs tid under de berømte og stærke Århusbisper Peter og Skjalm Vognsen. Som alle andre gamle herregårde var Isgård oprindeligt en borg.

Borgens fundament og kælder findes endnu i bakken lige øst for hovedbygningen, hvor søen og sum-pene udgjorde en del af forsvaret. Besejling har været mulig fra stranden mod sydøst.

Godsets storhedstid var 1624-1773 under familien Gersdorff, der også ejede bl.a. Vosnæsgård, Quelstrup og Rolsøgård (se gravkapel i Tved Kirke). Den nuværende hovedbygning er opført ca. 1890.

Navnet Isgård er afledt af Egsgaard, efter landsbyen Eg.

Ture på Syddjurs

Kulturhistorie & Landskab, april 2013